

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Andrius Mamontovas

**VALSTYBIŲ SUDARYTŲ
TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ KOLIZIJOS
IR JŲ SPRENDIMO BŪDAI**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2011

Daktaro disertacija rengta 2007–2011 metais Mykolo Romerio universitete.

Mokslinis vadovas:

prof. dr. Lyra Jakulevičienė (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija ginama Mykolo Romerio universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas:

prof. dr. Saulius Katuoka (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Nariai:

doc. dr. Linas Meškys (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

doc. dr. Tomas Davulis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

prof. dr. Ignas Vėgėlė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

doc. dr. Eidija Stauskienė (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Oponentai:

doc. dr. Dainius Žalimas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

prof. dr. Justinas Žilinskas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2012 m. kovo 1 d. 10 val. Mykolo Romerio universitete (II-230 aud.).

Adresas: Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiųsta 2012 m. vasario 1 d.

Su disertacija galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje (Gedimino pr. 51, Vilnius) ir Mykolo Romerio universiteto bibliotekoje (Ateities g. 20, Vilnius).

Andrius Mamontovas

CONFLICT OF TREATIES CONCLUDED BETWEEN STATES AND THE WAYS TO RESOLVE THEM

Summary

Although there may be disagreement among lawyers about just how the systemic relationship between the various decisions, rules and principles should be conceived, there is seldom disagreement that it is one of the tasks of legal reasoning to establish it¹.

At the beginning of the 20th century, when the range of interstate relations, regulated by international agreements (hereinafter - “**the treaties**”), rapidly expanded, there more often occurred various inconsistencies among the treaties, concluded between states. The treaty law studies and codifications, conducted by publicists, established typology of inconsistencies of treaties, concluded between states. The inconsistencies **between** treaty were divided into cases of inconsistencies occurring when treaties **binds** states-parties to the same treaty (group of treaties) (hereinafter – **treaty competition; competition**) and conflicts of treaties concluded between different states (groups of states) (hereinafter – **treaty conflict; conflict**). A classic example of such a conflict is a situation when A state concludes a treaty with the B state; then, the same A state concludes a treaty with C state and assumes obligations contrary to the preceding treaty (concluded with B state). Treaty competition is usually resolved in accordance with general principles and norms on treaty interpretation and application (i.e., *lex posterior derogat lex priori*, *lex specialis derogat lex generalis*, etc.). Treaty conflicts, depending on the circumstances of the case, may be resolved by applying norms governing (in)validity, (non)application of treaties, and state responsibility for the breaches of international law (hereinafter – **state responsibility**). This was the way of developing a judicial dispute resolution practice regarding the first treaty conflicts as well. Cases, resolved in the Central American Court of Justice and the Permanent International Court of Justice,

¹ Fragmentation of International Law: Difficulties Arising from Diversification and Expansion of International Law (A/Cn.4/L.682), Report of the study group of the International Law Commission, p. 23.< <http://www.helsinki.fi/eci/Publications/A%20CN4%20L682%5B1%5D.pdf> >.

show that an earlier treaty which is contrary to the later one, shall be void, and, therefore, non-applicable. Aristocracy of international legal scholarship of that time (A. McNair, H. Lauterpacht, G. Fitzmaurice, etc.) reckoned the similar attitude as well. However, the advanced scientific ideas were not fully reflected in the Vienna Convention on the Law of Treaties adopted in 1969 (hereinafter – **the Vienna Convention**). During the process of drafting of the Vienna Convention various proposals as to how to resolve treaty conflicts were tabled by the drafters. First special rapporteur of the UN International Law Commission that has dealt with the topic was H. Lauterpacht. He attempted to create the model for conflict resolution based on the principle of invalidity of the later treaty. His main argument stated that international law shall discourage the abuse of treaty making power by states and shall not tolerate treaty conflicts. G. Fitzmaurice, the second rapporteur that has dealt with the topic, supported this idea in general, carving out, however, the conflict cases where states were tied with reciprocal obligations. He argued that everything that states do *inter se* is clearly *res inter alios acta* and shall not, in law, lead to the invalidity of obligations under a treaty or have any legal impact on rights acquired by the parties. According to him, when concluding later treaty parties do nothing illegal *in se*, therefore such treaty shall not be *prima facie* void or invalid. This rapporteur was substituted by H. Waldock, that has finalised the text of the Vienna Convention. This rapporteur has introduced the question of competition of treaties under the umbrella of conflict of treaties, and contributed to the puzzle of application of the similar rules to distinct legal cases of treaty conflict and treaty competition. In the final Vienna conference conflicts were also devoted some attention, and, that, to say the least, made the regime was even more confused. All this allows to assume, that the international legal regulations on resolution of treaty conflicts is inconsistent, incomplete and has a number of key legal regulation's "gaps". It shall be noted, that these gaps apply in relation to both the international treaty law and the state responsibility law. The later problems were even not covered by the Vienna Convention, and was only finalised when UN International Law Commission has drafted the articles on state responsibility for internationally wrongful acts (2001). The Commission itself has acknowledged these problems when executing additional research in this area accomplishing study "On the Fragmentation of International Law: Problems Arising Due to Diversification and Development of International Law" (2006). This study also proved that, besides the problem of incompleteness of legal regulation on conflict resolution methods, there is a new issue on diversification of legal regulation. This problem is properly demonstrated by the fact that currently, more than 50,000 treaties are registered in the United Nations Secretariat. They quantity of treaties, period of their validity, their differences in geography and states involved,

as well as divergent regulatory areas, raise complex problems of treaties and mutual states' relations. Recently, an increasing number of issues, regulated by treaties, are assigned not to the general category but to the specific international law category, distinguished by highly diversified legal regulation, figuratively comparable to "islands" of specific international legal regulation. Such legal regimes can be truly named "islands", since they are special not only for the specific substantive legal regulation but also for application of regime-centric approach, offered by courts of special jurisdiction. The most distinguishing examples of diversified legal regulation with the above-mentioned features are considered to be legal regimes formed by the European Union, the World Trade Organization, and Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. They are characterised not only by specific-content-having substantive law norms and specific conflict resolution legal regulations, but also by legal procedure norms applied by their authorities responsible for official interpretation and application of the internal regime norms. For instance EU law has developed from limited economic integration to a kind of "confederation" with *sui generis* internal legal system. By virtue of this, treaties have created primary and secondary norms capable of functioning independently from international law, the conflicts with which are resolved by ways established in the Treaty on the Functioning of the EU. Due to direct application of EU law, resolution of the conflicts of treaties has moved from interstate level to interpersonal level. WTO law, in contrast with the EU, is intended to regulate trade relations between states which, could belong to *res inter alios acta* area and shall not lead to conflicts. However, one shall not take it for granted, as members of WTO do raise on occasion the questions of conflict of treaties in front of WTO dispute settlement bodies, and WTO institutions face on occasion with requests of WTO members to declare conflict and apply provisions governing conflict resolution rules of the WTO. The case of treaty conflict with ECHR is not less attractive and demands a separate analysis due to its conflict resolution technique providing for priority of application for treaties that protect human rights more effectively than ECHR. All these subsystems of international law have dispute settlement constitutions responsible for application and interpretation of their norms, *inter alia* governing the question of conflict resolution.

In this context, the thesis aims to analyse the general and specific international legal regulation applicable to treaty conflicts and its problems, to evaluate them and propose recommendations how to solve them.

Problems examined in the thesis. Legal regulation, which defines ways of resolving conflicts between treaties, has not been yet comprehensively explored

in the international legal scholarship. This raises a number of scientific problems examined in the thesis.

1. *A problem of absence of a functional definition of conflict.* An absence of consensus on the definition of treaty conflict, that integrates the key features of this phenomenon, is a primary problem which prevents legal scholarship from finding and the practice from offering conceptually acceptable ways for conflict resolution in the light of existing legal regulatory context. Therefore, the thesis starts from formulation of the definition of conflict that would encode elements of legal regulatory regime significant for the ways in which treaty conflicts may be resolved.
2. *A problem of incompleteness of the Vienna Convention's legal regulation and absence of systematic connection with the state responsibility law.* Open-endedness of norms of the Vienna Convention applicable to treaty conflict resolution is the second problem examined in the thesis. It is duly illustrated by the conceptual incompleteness of textual expressions in several Vienna Convention's provisions, as well as absence of direct relation to norms of the international law on the state responsibility. For example, the text of the Vienna Convention does not respond to such issues as: what treaties are to be considered as regulating the "same subject-matter"; what criteria should be applied for identifying which of the treaties in conflict is prior and which – later; how significant are the Vienna Convention's provisions of Art. 30. part 5 referring both to the law of treaties and the law of state responsibility; and so on.
3. *A problem of failure to evaluate the impact of state responsibility norms on the treaty conflict resolution.* Peculiarities of application of the state responsibility norms in case of treaty conflicts are included into the list of problems examined in this thesis, since the scientific researches, implemented up to nowadays, paid unreasonably low attention to the significance of this institute of law in terms of treaty conflict resolution. The paper examines certain state responsibility norms in order to critically evaluate the "political preference" doctrine, declaring that a state facing treaty conflict is free to choose which of the treaties in conflict it will perform in case of a treaty conflict. In addition, examination of the state responsibility law is no less significant in arguing that international law clearly develops imperatives against the states which induce treaty conflict. As a result, law on state responsibility shall be also regarded as an integral part of legal regulation, which governs the ways for solving treaty conflicts.
4. *A problem of correlation between the conflict resolution ways defined in general and special international law.* Correlation between the conflict resolution ways defined in general and special international law is highly

problematic since it causes “the problem of conflicts between ways in which treaty conflicts may be resolved”, i.e., requires an answer to the question of which conflict resolution way should be applied when resolving treaty conflicts regulated by norms of general and special international law. In this respect, the thesis analyses ways for treaty conflict resolution established by the EU law, WTO law, and the ECHR.

Object of the thesis research. The object of this thesis research – legal regulation governing ways in which treaty conflicts shall be resolved, embodied in general and selected special norms of international law (EU, WTO, ECHR) and the problems caused by such regulations.

Objects and tasks of the thesis research. Object of the thesis research – to analyse ways for resolving treaty conflicts, established by the general international law and selected special regimes of international law; to highlight the problems of application thereof; and to propose solutions to these problems. The following tasks are set to achieve this object:

1. To construct a definition of a treaty conflict; to provide a treaty conflict classification; to analyse and critically evaluate ways of treaty conflict resolution highlighted in the legal scholarship; to identify institutions of law significant to treaty conflict resolution;
2. To analyse ways of treaty conflict resolution, established in the general international law, and problems of application and interpretation of law caused by them;
3. To analyse ways of treaty conflict resolution, established in the selected special regimes of international law, and problems of application and interpretation of law caused by them.

Arguments defended in the thesis. The thesis defends the validity of the following arguments:

1. A concept of treaty conflict, provided in the international legal scholarship, is not functional, since it does not cover all the treaty conflict features essential for definition of the treaty conflict.
2. Norms of general and special international law do not entitle state to choose which treaty it shall apply in case of the treaty conflict.
3. Norms of general and special international law, which regulate the dispute resolution process, cause a number of procedural barriers to application of ways for resolving treaty conflicts established in the substantive international law.

Structure of the thesis. The thesis consists of introduction, three reporting sections, and conclusions and recommendations. Introduction summarizes problems solved in the thesis, object of research, purpose, tasks, lists of arguments defended, explains the structure of the thesis, provides a review of previous researches on the topic of the thesis, emphasises a freshness of the thesis and its practical significance, and lists the methods applied in the research.

The main goal of the first section of the thesis - to create a theoretical “matrix” for further study, i.e., to identify institutions and norms of international law, significant to analysis of ways for resolving treaty conflicts, that are analysed in the second and third sections of the thesis. The first section covers question of definition and concept of conflict required to separate conflicts from other “quasi-conflict” factors. Classification of conflicts is provided as well for the purposes of allowing to divide conflicts into certain categories the settlement of which may be made by applying customized resolution ways. The section includes analysis of the key scientific doctrines which advocate certain ways for resolving conflicts, highlights the problems of application of law on the state responsibility and treaties raised in these doctrines. This section also discusses the issue of co-existence of conflict resolution ways established by norms of general and special international law in the context of fragmentation. Finally, the theoretical part of the thesis briefly discusses the potential influence of specific international dispute resolution institutions of law on practical application of ways for resolving treaty conflicts.

Having completed the analysis of the questions raised in part one, it was found that the term of conflict of treaties is confused with the term of competition of treaties, which leads to methodologically unacceptable (functionless) notion of conflict of treaties in the legal scholarship. In authors view, the main element of the treaty is „agreement“ and not its written form, therefore definition of treaty conflict shall be construed based on this element. This drawback has led to the fact that the definition of conflict of treaties is to abstract in the legal scholarship of international law. Having completed the analysis of this section of thesis it was determined that the relationship between the norms of general and special international law is of paramount importance for the application of particular conflict resolution technique. Essential factor in determining the content of relationship between general and special international law is the degree of functionality of the special international law without invocation of provisions of general international law, namely the ability of subsystem to assure the effectiveness of its internal norms without applying general international law. With this in mind, author regards that the test of functionality of the subsystem shall be reliable and shall be used in the subsequent parts of the research when deciding the degree of application of general international law for

resolution of conflict of treaties with the norms of the subsystem. The analysis of norms of legal process conducted in this part has showed that that they may play a key role in the process of treaty conflict resolution. Firstly, such norms may create jurisdictional obstacles for resolution of the dispute in particular court. Secondly, they are of importance from the viewpoint of applicable law, which depends on the jurisdiction of the court. Third, norms of legal process are not less important for the protection of assurance of rights of third states to participate in the process in the capacity of third party.

The purpose of the second section of the thesis - to explore peculiarities and a problem of legal regulation of ways for resolving treaty conflicts established in the general international law. Three parts of the section analyse problems of interpretation and application of the law on treaties, law on the state responsibility, and the law of judicial process.

The first part of the second section is focused on analysis of works developed by the Vienna Convention, that reveal causes of occurrence of various ways for resolving treaty conflicts. Further, there follows an analysis of ways for resolving treaty conflicts stemming from legal institution of invalidity of treaties. Next, there follows an investigation of ways for resolving treaty conflicts established by norms of a treaty application. Analysis of application of the above-mentioned institutions has demanded a conduct of complex analysis of the Vienna Convention's Article 30 and related provisions of international law. Analysis of a treaty application institution revealed problems of ambiguity of terms used in it and incompatibility of the institution with other related institutions. For this reason, analysis of the problems, related to the treaty application institution, was conducted by highlighting terminology issues relevant for the whole application of the institution, later by focusing on issues relevant to separate conflicts addressed by the institution (conflict with the UN Charter, conflict with a treaty of a subordinate clause, other conflicts (not falling into any of the above-mentioned categories)).

The second part of the second section of the thesis analyses the content of legal relations of the state responsibility and problem of application of the law in case of conflicts. First, this section analyses the nature of norms establishing states responsibility and scope of their application. Then, it reveals the significance of application peculiarities regarding a number of state responsibility principles. Next, the analysis of the content of the state responsibility legal relations is conducted. Following the analysis of the state responsibility legal relations, a justification of the "political preference" doctrine is developed, and specific scenarios of states' responsibility application to various treaty conflicts are modelled.

The third part of the second section of the thesis examines provisions of Statute of the International Court of Justice relating to the jurisdiction of this court to resolve conflict-related dispute when not all of the parties to the dispute agree with the jurisdiction of this court. This section also analyses possibility of the states concerned to participate in the conflict-related dispute proceedings by informing the court about their legal interests through institution of third party participating in the case; scenarios of such participations are modelled.

The research conducted in the second part of the thesis allows to conclude that conventional ways for resolving treaty conflicts were largely influenced by the doctrines of priority of application and invalidity of the treaty. Due to substantial amount of treaties working on the basis of reciprocity drafters of the Vienna Convention have paralleled and thereafter merged the regimes applicable to conflict resolution with resolution of cases of competition. Due to this, the doctrine of invalidity of conflicting treaties was narrowed down to only one instance of treaty conflict – inconsistencies between treaties having norms of *jus cogens* and other norms having treaties. The rest of conflict cases in the Vienna Convention were covered by the regulation of norms on application of treaties, separating three different cases of conflict of treaties: conflicts with UN Charter; conflicts with treaty having subordinate clause; conflicts not falling under these two categories. The later category is raising most practical and scientific problems due to the fact that the rule for its resolution is not provided in the text of the Vienna convention *expressis verbis*. Therefore it is the task of the doctrine to fill in this gap. The analysis of the norms of state responsibility completed in this part of the research allows to conclude that for the purposes of state responsibility law conflict of treaties is regarded as ordinary breach of the obligations attracting typical consequences of state responsibility: continued duty of performance, obligation to cease the breach, assure its non-repetition and provide reparation in one of the conventional forms. Having said this, there is no ground to state that in case of conflict state is free to choose which of the treaties it will apply and which it will not. Due to this there is no ground to regard doctrine of political preference (declaring the freedom of state to choose which treaty it will perform in case of conflict), as scientifically grounded. This part of the research has also revealed some problems of legal proceedings in International Court of Justice. The main problem is related to absence of jurisdiction of ICJ when party to earlier treaty does not consent to jurisdiction. However, if the state participating in the later treaty has not consented to jurisdiction, ICJ may give a ruling, provided it will not pronounce on the rights and obligations of such state.

The purpose of the third section of the thesis - to explore problematic issues of legal regulation of ways for resolving treaty conflicts established in

separate special regimes of international law. An objective phenomenon of international law fragmentation facilitated inclusion of conflict resolution ways, established in subsystems, into the object of the research. In authors view, the research would be incomplete without this part. Meanwhile, characteristics of subsystem norms of EU, WTO, and ECHR particularly influenced analysis of conflict resolution ways, established by them. *In the first* part of this section, the analysis of conflict resolution ways, established by EU law, is conducted. EU law was included into the object of research due to *sui generis* nature of EU law and the specific conflict clauses it has. *In the second* part of this section, the analysis of ways for resolving treaty conflicts, established by WTO law is conducted. WTO law was included into the object of research because of dominance of principle of reciprocity between relations of members of the WTO. *In the third* part of this section, the analysis of conflict resolution ways, established by ECHR law is conducted. ECHR was included into the object of research due to particular importance of human rights in the European Region and the completely open access for natural persons to use the conflict resolution ways. The facts, that all of these subsystems have judicial bodies responsible for interpreting and applying the law of each such subsystem, and their norms are applied to the Republic of Lithuania, as well were no less important in creating the object of research. Analysis of problems in all three parts of this section of the thesis is performed using “the matrix” developed in the first section of the thesis and applied to each section of the thesis due to general features of the legal regulation, in order to highlight individuality of conflict resolution ways, established by each subsystem.

In the third part of the research the analysis of three special regimes of international law is being conducted. Upon completion of this analysis it can be said that each of these regimes has its particular methods for resolving conflicts between treaties and the degree of openness of each such regime to the framework of general international law is different. Regardless of the highest degree of integration and *sui generis* character of EU law, this subsystem of international law is most open to general international law methods for resolving conflicts between treaties and the methods applied in it are regarded as most closely corresponding to the ones established in general international law (namely the priority of application of earlier treaty in case of conflict). The methods for resolving conflicts of treaties in WTO law do correspond in part to those established in general international law as certain conflicts are resolved by applying the principle of subordinate clause setting aside WTO treaties conflicting with other treaties. However, other treaty conflicts (not covered by subordinate clauses) are resolved in favour of WTO treaty regardless of the fact that other treaty might be earlier in time than WTO treaty. Analogical

method for resolving treaty conflict is applied in case of conflicts of treaties with ECHR. In this subsystem of international law, conflicts of treaties are resolved by giving priority of application to ECHR, except for the cases where treaty in conflict provides for more effective protection of human rights and fundamental freedoms than ECHR itself. Regardless of the openness of these subsystems to general international law, methods for resolving treaty conflicts established in the Vienna Convention and the law of state responsibility are practically dissatisfied due to special conflict resolution methods applied in these subsystems. None of the judicial bodies of these three subsystems has the jurisdiction to resolve conflict of treaties when non-party to the subsystem is involved. Rules governing the settlement of disputes in the EU and WTO even do not grant the right for third parties to participate in the proceedings with a view to inform judicial bodies about their legal interests. Whereas the procedural rules governing the process concerning violation of ECHR in the European Court of Human Rights shall be interpreted as granting the rights to third parties to participate in the process. Having said this, it could be stated that each subsystem due to synergy of its substantive and procedural rules is capable to increase the integration of its members and assure effectiveness of norms of such subsystems in most cases without invocation of general international law.

The thesis ends with conclusions and recommendations.

Overview of previous studies. In the modern international law, fundamental treaty conflict-related researches, which are considered in this research in various aspects, include the studies of G. Binder, S. A. Sadat-Akhavi, J. Klabbers, and J. Pauwelyn. In addition to these authors, other researchers as well addressed certain problems caused by treaty conflicts and their resolution.

Considering definition and concept of treaty conflict, quite significant studies belong to H. Grotius, E. deVattel, H. Lauterpacht, A. McNair, J. Mus, and E. Vranes.

Various aspects of legal regulation of ways for resolving treaty conflicts, established in the Vienna Convention, were studied by J. Mus, A. Aust, A. McNair, Sh. Rossene, K. Wolfram, etc.

Ways for resolving treaty conflicts established in the special regimes of international law were examined in more detail by J. Klabbers (conflict resolution established in EU law) and J. Pauwelyn (conflict resolution established in WTO law). The study of L. Šaltinyte is also worth mentioning, who, among others issues, as well focuses on certain parts of conflict resolution established in EU law.

It should be noted that although, in international legal scholarship significant attention is paid to general problems of the state responsibility, procedural law, general and special international law, the problems of

relationship between general and special international law, these problems were not analysed in-depth in the context of treaty conflicts. The issue of state responsibility for causing the conflict was partially researched by J. Mus and Sh. Rossene. Problems of reciprocal relations in general and special international law were addressed in the study of the Commission on the fragmentation and in researches conducted by B. Simma and D. Pulkowski. Meanwhile, to the best author's knowledge, aspects of the judicial process law, significant to ways for resolving treaty conflicts, have not been studied yet at all.

Scientific newness of the thesis. Review of previous studies on the topic of the thesis demonstrate that ways for resolving conflicts between treaties are not fully investigated yet in the modern international law, while existing studies need to be supplemented. Thus, this paper is aimed to extend the research on conflict resolution ways and to disclose problems which have not been studied yet in the context of legal regulation resolving conflicts between treaties. First and foremost, such problems include legal relations in state responsibility law, judicial process law, general and special international law arising from application of conflict resolution ways. Scientific newness of the research lies in the fact that the extension of the research object helped to analyse in complex the whole legal regulation, significant to ways for resolving conflicts between treaties, rather than its individual parts. Besides, the thesis has not only analysed the problem which had not been studied in previous researches, but also offers new conflict resolution ways, significant to legal scholarship and practice.

The practical significance of the thesis. The complex study conducted in this research can fill an existing gap in the doctrine. Scientific issues analysed in the theoretical part of the paper and significant to ways for resolving conflicts between treaties will help practicing lawyers to fully assess the scope of the legal regime applicable in case of conflicts, to find effective conflict resolution ways when facing treaty conflicts. This work is important for legal scholarship because the a problem of conflict is analysed here without being restricted by the law of treaties or a specific subsystem of international law; it is possible to comprehensively evaluate conflict resolution ways, established in the general international law, by contrasting and comparing them with ways for resolving conflicts between treaties established in some norms of special international law. Given the ever-closer binding regulation of national, general and special international law, this study should be attractive both to lawyers engaged in private practice and judges providing interpretation and application of the law, as well as civil servants, students of law, political, and international sciences, journalists who monitor international events, diplomatic staff, and others individuals interested in international law problems.

Methods of research. The research is based on the following methods: a meta-analysis, linguistic, historical, document analysis, systematic analysis, critical analysis, logical and analytical, comparative analysis, and modelling techniques.

A meta-analysis disclosed the object of research in theoretical, philosophical, and legal aspects. This method is used for analysing a concept of conflicts, evaluating different conflict resolution ways and their mutual relationship analysed in the doctrine, examining ways for conflict resolution established by general and special international law and peculiarities of their application.

Linguistic method was used to identify significance of all the legal concepts analysed in the thesis (conflict, conclusion of treaty, the preceding and subsequent treaties, treaty, object, rights and obligations, application, coordination, etc.) as well as their importance and reciprocal relationship in the context of verbal expression of the current legal regulation.

The historical method was used for examining reasons for creating ways for resolving treaty conflicts established in the Vienna Convention and disclosing the content of the Vienna Convention legal regulation which contain obscure linguistic concepts.

Document analysis was applied to analyse documents (treaties, preparatory work, formal and informal comments of the documents, judicial decisions), as well as scientific research and other information important for the studies.

Systematic analysis helped to examine legal regulation of ways for resolving treaty conflicts within a specific system or subsystem, as well as to analyse its impact of other associated elements (i.e., the general system and its other subsystems).

Critical analysis was used for analysis of science doctrines, judicial decisions, treaties, and preparatory work, which establishes dysfunction of international law, identifies existing gaps in legal regulation, and evaluates proposed solutions to problems.

Logical and analytical analysis – mainly applied in assessment of functionality of conflict's definition and compatibility of the offered ways for resolving treaty conflicts to the existing legal regulation.

Comparative analysis was used in research of ways for resolving treaty conflicts established in the general and special international law, by revealing their similarities and differences.

Modelling was applied to assess the offered ways for resolving treaty conflicts by examining specific models of conflict instances.

CONCLUSIONS

In conclusion of the research of legal regulation governing the conflict of treaties, as well as relationship of these norms, it can be stated that the arguments defended in this thesis hold true; besides, the following key findings can be made:

1. The definition of treaty conflict given in the legal scholarship is too abstract, that is, it is labelled by features of both treaty conflicts and competition of treaties. For this reason, the concept of treaty conflict is not functional and, thus, methodologically faulty. Excessive abstractness of this definition is the main reason preventing legal scholarship from offering conceptually acceptable and practical ways to resolve conflicts.
2. International legal regulations, governing ways for resolving treaty conflicts, should be interpreted as imposing specific imperatives (behavioural rules) against the states causing the conflict, i.e., establishing the boundaries for their specific behaviour in case of treaty conflicts, and prohibiting the state, at the one's discretion, to choose which treaty it would execute, and which – would not.
 - 2.1. Analysis of the legal regulation established in the Vienna Convention, leads to conclusion that it establishes both treaty conflict resolution ways analysed by legal scholarship: the first - conflict resolution by voidance of one of the treaties of the conflict; the second - conflict resolution by making one of the treaties in the conflict non-applicable but valid. The first way is applied for conflict of treaties *jus cogens* obligations (in case of conflict with other treaty that does not impose such norms). While the second way addresses three treaty conflict instances: UN Charter conflicts with other treaties; treaty conflicts with treaties having subordinate clauses; treaty conflicts not covered by the above-listed categories. In case of UN Charter's conflicts with other treaties, the priority of application must be given to UN Charter and to applicable mandatory legislative acts approved by UN institutions. In case of treaty conflicts, having a subordinate clause, with other treaties, the priority of application must be given to the treaty specified in the subordinate clause. In case of treaty conflicts being outside the above-listed categories, the Vienna Convention does not provide conflict resolution ways *expressis verbis*. A systematic study of the Vienna Convention and the law of state responsibility, showed that the priority of application in case of conflict should be given to the earlier treaty if it contradicts to a later treaty. The earlier treaty should be the treaty that was registered as the first one in the

UN Secretariat between two countries involved in the conflict (in case of conflict with multilateral treaty, the earlier treaty should be deemed the treaty which was registered as the first one between two countries involved in the treaty conflict).

- 2.2. Analysis of the law of state responsibility leads to the conclusion that the law on the state responsibility is to be interpreted as abolishing the right of states to choose which treaty it would execute, and which – would not, in case of conflict. From the viewpoint of the law on the state responsibility, both participants of the later treaty commit violation of international law in respect of the party to earlier treaty. A party of the earlier treaty, involved in the subsequent treaty, shall be deemed to have breached the principle of *pacta sunt servanda*, therefore, it is obliged to eliminate the committed violation, to ensure its non-repetition, and to provide reparation. Meanwhile, a participant of the later treaty, which is not a party of the earlier treaty, shall be deemed to have breached the principle of sovereign equality of states in respect of the suffered state, therefore it is obliged not to execute the later treaty, to eliminate the violation and to provide reparation, if it is necessary for the particular case.
- 2.3. Analysis of the ways for resolving treaty conflicts established in the special regimes of international law of EU, WTO, and ECHR, suggests that they create imperatives of the different content.
 - 2.3.1. The rule for resolving treaty conflicts in EU law is embodied by in the principle of application of earlier treaty. This principle is *expressis verbis* established for treaties of Member States concluded prior to joining EU with non EU-members. After joining the EU, in respect of the treaties concluded with the third countries, the same principle is established in the jurisprudence of the ECJ on this issue. On the other hand, it is important to note that EU law stipulates an obligation of states to coordinate the treaties conflicting with EU law. In this context, ways for resolving conflicts established in EU law are to be mainly considered as being in harmony with those established in the general international law.
 - 2.3.2. Conflict resolution ways in WTO law are based on the tandem of the institution of subordinate conflict clauses established in WTO treaties and institution of priority of application of WTO treaties over conflicting treaties. WTO treaties incorporate certain subordinate clauses of limited application giving priority to non-WTO treaties in case of conflict. The rest of

the conflicts are resolved by giving priority to application of WTO treaties in case of their conflict with other treaties. The only one exception that could be mentioned is the following - the priority of application of UN Charter in case of its conflict with WTO treaties. Having said this, one has to note, that conflict resolution techniques established in WTO law cause a risk of their incompatibility with the general principles of international law. For example, by giving priority to the application of WTO treaties, the rights of non-WTO members, acquired on the basis of earlier treaties, can be negated, thus, leading to violation of principle of *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*. The main reason for this incompatibility is existence of jurisdictional and applicable law limits for invoking arguments on the general international law in WTO Dispute Settlement Body resolving treaty conflict.

2.3.3. Treaty conflicts in case of ECHR conflict with another treaty are resolved by applying principle of subordinate conflict clause and principle of priority of ECHR application. Article 53 of ECHR establishes conflict clause which is unique as it provides for priority of application to treaty that protects human rights more effectively than ECHR. Meanwhile, other ECHR and treaty conflicts are solved by giving priority of application to ECHR. Recent review of treaty conflict cases implies that ECHR would have application priority in respect of its conflict with the UN Charter (should such occur), if the latter would be interpreted as imposing standards of protection of human rights lower than ones established in ECHR. Although this practice can be undoubtedly called as a new trend, establishing conflict resolution techniques differing from those established by norms of general international law, it is important to emphasize that the same situation is teetering on the threshold of conflict and competition, since due to a very large number of countries of the UN Charter, conflicts between it and ECHR may include the same countries. As a result, ways for resolving treaty conflicts with ECHR should be regarded as posing the threat of potential violation of principle of *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*.

3. Norms of general and special international judicial process law cause a number of procedural barriers to application of ways for resolving treaty conflicts embodied in the norms of substantive general international law.

- 3.1. The Statute of International Court of Justice does not grant a right to hear disputes on treaty conflict, if at least one of the countries, involved in conflict, does not agree with the jurisdiction of the court, or if the ruling would concern rights or obligations of non-participating states, or such question would be *conditio sine qua non* for the resolution of treaty conflict. These restrictions, however, do not prevent from lodging a claim in case of treaty conflict if the claim is lodged against only one state involved in treaty conflict, provided the court would not pronounce on the rights and duties of third party (state). A third party, in this case has extremely limited access to join the process in the capacity of the third party, as it has to convince the court that its decision will influence real and concrete legal interests of third state.
- 3.2. According to norms governing the judicial process in EU, WTO, and ECHR, jurisdiction to hear treaty conflicts involving EU, the WTO and the ECHR is limited to the courts of these internal subsystems of international law and the parties in these proceedings may only be parties to these legal systems. Third parties do not have the right to participate in legal proceedings as parties to the case for resolving treaty conflicts, and their participation in role of third party is not clearly established. For these reasons, ways for resolving conflicts applicable in the EU, WTO, and ECHR shall be regarded as posing significant procedural obstacles to the objective resolution of treaty conflicts in case of treaty conflict involving norms of general international law system and its sub-systems.

RECOMMENDATIONS

1. For the purposes of legal scholarship, it is recommended to define a conflict of the treaties as a situation in which the state concludes, applies, or for which the treaty enters into force (including its modifications) leading to the breach of its obligations under prior applicable treaty in force concluded with another state. Thus formulated the definition of conflict of treaties is separated from the definition of competition of treaties, i.e., nominal discrepancy between treaty texts, from the real conflict between agreements of states.
2. When resolving treaty conflicts institutions applying and interpreting international shall take into account systemic ties existing between Vienna Convention and norms of state responsibility as well as relationship between the principles of sovereign equality of States, *pacta sunt servanda*, *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*. With this in mind, the author recommends to interpret Article 30 of the Vienna Convention and the provisions of the law of state responsibility in the broader manner than dictated by their texts. First, it is proposed to interpret Article 30 of the Vienna Convention, as establishing ways for resolving treaties relating to different subject-matter. Second, the term “to conclude” mentioned in the title of the Article 30 of the Vienna Convention should be interpreted as meaning not only treaties in force, but also in treaties signed, approved or applied prior to their to the entry into force. Third, in determining meaning of “earlier” and “later” of Article 30 of the Vienna Convention registration of the treaty in UN Secretariat of shall be taken into account, treaty registered earlier in time shall be regarded as earlier. Fourth, part 4 and 5 of Article 30 of the Vienna Convention shall be interpreted as giving priority to the application of earlier treaties in case of treaty conflict. Fifth, the rules on state responsibility in case of conflict shall be interpreted as obliging the participants of the later treaty to terminate conflict caused by a breach of treaty, to ensure the non-repetition of it to provide reparation to state suffering from the conflict of treaty.
3. When interpreting general and special procedural rules institutions applying and interpreting law shall take into account the wish of the third parties to protect their interests and their right to be heard. Procedural rules shall be interpreted teleologically in order to increase participation of interested third parties in conflict resolution, and granted substantial guarantees to protection of their rights.

LIST OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS

1. Mamontovas, A. The conflict of treaties and its assessment under the norms of general international law. *Social Studies: Research Papers*. 2009, 3(3) : 93–108.
2. Mamontovas, A. Resolving conflicts between treaties and EU law in the jurisprudence of the European Court of Justice: international legal aspects. *Social Studies: Research Papers*. 2011, 3(1) : 347–364.

CURRICULUM VITAE

Name: Andrius
Surname: Mamontovas

Education:

2007–2011 Mykolas Romeris University, doctoral studies
2003–2005 Mykolas Romeris University (Master's Degree in Law)
1999–2003 Law University of Lithuania (Bachelor's Degree in Law)

Work experience

2005 till now Mykolas Romeris University, Department of Public International and European Union Law, Lecturer
2005 till now Member of the Lithuanian BAR, practicing attorney-at-law

Languages:

Lithuanian Mother tongue
English Fluent
Russian Good
French Fundamentals

Contact information:

E-mail andrius.mamontovas@mruni.eu
Tel. No. +370 69873780

Presentations in scientific conferences

1. "Conflict of treaties concluded between states and the ways to resolve them". Vilnius, Mykolas Romeris University, November 2008; Conference organized by the Department of Public International Law).

Andrius Mamontovas

VALSTYBIŲ SUDARYTŲ TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ KOLIZIJOS IR JŲ SPRENDIMO BŪDAI

Santrauka

„Nepaisant to, jog teisininkai gali nesutarti dėl sisteminio normų, sprendimų ir principų tarpusavio ryšio, retai kada nesutariama dėl to, jog vienas iš teisinio argumentavimo uždavinių yra šį ryšį sukurti“²

XX a. pradžioje, sparčiai plečiantis tarptautinėmis sutartimis (toliau – „**sutartimis**“) reguliuojamų tarpvalstybinių santykių ratui vis dažniau pasitaikydavo skirtingų tarp valstybių sudarytų sutarčių prieštaravimo viena kitai atvejų. Jau pirmuosiuose mokslininkų atliktuose sutarčių teisės tyrimuose bei kodifikacijose buvo nustatyta prieštaravimų tarp valstybių sudarytų sutarčių tipologija. Tokie prieštaravimai tarp sutarčių skirstyti į prieštaravimus, kylančius tarp sutarčių įpareigojančių tas pačias valstybes (toliau – **sutarčių konkurencija; konkurencija**), bei prieštaravimus, kylančius tarp skirtingų valstybių (jų grupių) sudarytų sutarčių (toliau – **sutarčių kolizija; kolizija**). Klasikinis tokios kolizijos pavyzdys – situacija, kurioje valstybė A sudaro sutartį su valstybe B, o vėliau ta pati valstybė A sudaro koliziją sukeliančią sutartį su valstybe C, prisiimdama ankstesnei sutarčiai (sudarytai su valstybe B) prieštaraujančius įsipareigojimus. Sutarčių konkurencija paprastai sprendžiama vadovaujantis bendraisiais sutarčių aiškinimo bei taikymo teisės principais (pvz., *lex posterior derogat lex priori*, *lex specialis derogat lex generalis* ir kt.). Tuo tarpu kolizijos, priklausomai nuo situacijos, gali būti sprendžiamos taikant sutarčių (ne)galiojimo, (ne)taikymo bei valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus (toliau – **valstybių atsakomybė**) normas. Šia linkme buvo plėtojama pirmųjų sutarčių kolizijų teisminių ginčų sprendimo praktika. Centrinės Amerikos Teisingumo Teisme bei Nuolatiniam Tarptautinio Teisingumo Teisme spręstose bylose konstatuota, kad vėliau sudaryta tarptautinė sutartis, kuri prieštarauja ankstesnei, laikoma negaliojančia, todėl netaikytina.

2 Fragmentation of International Law: Difficulties Arising from Diversification and Expansion of International Law (A/Cn.4/L.682), Report of the study group of the International Law Commission, p. 23. [interaktyvus]. [žiūrėta 2011-09-25].< <http://www.helsinki.fi/eci/Publications/A%20CN4%20L682%5B1%5D.pdf> >.

Panašios nuomonės laikėsi ir tuometinės tarptautinės teisės mokslo elitas (A. McNair, H. Lauterpacht, G. Fitzmaurice ir kt.). Vis dėlto pažangios mokslinės idėjos nevisiškai atsispindėjo 1969 m. parengtoje Vienos konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių teisės (toliau – „**Vienos konvencija**“). Vienos konvencijos rengimo metu, buvo pateikta nemažai kompleksiška sutarčių kolizijų sprendimą galinčių išspręsti teisinio reguliavimo pasiūlymų. Pirmuoju JTO Tarptautinės teisės komisija, tyrusių kolizijų reiškinį, buvo paskirtas H. Lauterpacht, siūlęs kolizijų sprendimą grįsti vėlesnės sutarties negaliojimo principu, iš esmės grindžiamu tuo, jog tarptautinė teisė privalo aktyviai drausti valstybėms piktnaudžiauti teisėkūros galiomis. Šiam principui iš dalies pritarė ir tolesnį Vienos konvencijos rengimą vykdęs G. Fitzmaurice, kiek susiaurinęs aukščiau minėtos taisyklės taikymą, atvejams kai valstybės sieja abipusiškumo pagrindu veikiančias įsipareigojimai, teigęs, jog visa tai, ką sutarties šalys atlieka tik tarpusavyje aiškiai yra *res inter alios acta* ir teisėje negali lemti pareigos pagal ankstesnę sutartį paneigimo bei teisiškai daryti įtaką kitų šalių teisėms ir pareigoms. Dėl to, anot jo, šalys, sudarydamos atskirą sutartį, *in se* nedaro nieko neteisėto, o ši atskira sutartis *prima facie* nėra niekinė ar negaliojanti. G. Fitzmaurice vietą Komisijos pranešėjo poste užėmė H. Waldock, kuriam buvo patikėta parengti galutinį Vienos konvencijos teksto projektą ir baigti sutarčių teisės kodifikaciją. Šis pranešėjas į kolizijų klausimą reguliavusį straipsnį įtraukė ir tarptautinių sutarčių konkurencijos atvejus bei suliejo sutarčių kolizijoms ir sutarčių konkurencijai taikomus sprendimo būdus, taip įnešdamas painingą dėl skirtingomis charakteristikomis pasižymintiems teisiniams santykiams taikytinų nomų. Vienos Konvencijos baigiamojoje konferencijoje kolizijoms pat buvo skirta dėmesio, dėl ko Vienos konvencijoje įtvirtintos sutarčių kolizijų ir sutarčių konkurencijos sprendimo taisyklės dar labiau persipynė, jų taikymas praktikoje tapo problematiškas. Visa tai sudaro prielaidas teigti, jog parengus Vienos konvenciją buvo suformuotas nenuoseklus ir neišsamus tarptautinių sutarčių kolizijų sprendimo būdų teisinis reglamentavimas, kuris paliko ir keletą esminių teisinio reguliavimo „spragų“. Pastebėtina, kad šios spragos yra susijusios tiek su tarptautinių sutarčių teise, tiek ir su valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus teise, kurios problemų Vienos konvencijoje spręsti net nebuvo siekiama, o tai atlikta tik 2001 m. JTO Tarptautinės teisės komisijai parengus straipsnių projektą dėl valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus. Aukščiau išdėstytas problemas neseniai iš dalies pripažino ir Vienos konvencijos rengėjai (JTO Tarptautinės teisės komisija), atlikę papildomus tyrimus šioje srityje, patvirtinę minėtus straipsnius „Dėl valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus“ (2001 m.) bei užbaigę studiją „Tarptautinės teisės fragmentacija: dėl tarptautinės teisės diversifikacijos ir plėtros kylančios problemos“ (2006 m.). Šie tyrimai taip pat

parodė, kad prie neišsamios kolizijų sprendimo būdų teisinio reguliavimo problemos prisidėjo ir nauja jos teisinio reguliavimo diversifikavimosi problema. Šią problemą tinkamai iliustruoja faktas, jog šiuo metu JTO Sekretoriato yra užregistruota daugiau nei 50 000 sutarčių. Toks sutarčių skaičius, jų išsidėstymas laike, skirtingą jų taikymo geografiją ir skirtingi subjektai, taip pat besiskiriančios teisinio reguliavimo sritys kelia sudėtingas sutarčių, o kartu ir valstybių tarpusavio santykių problemas. Pastaruoju metu vis daugiau sutartimis reguliuojamų klausimų priskiriami jau ne bendrosios, o specialiosios tarptautinės teisės kategorijai, pasižyminčiai itin diversifikuotu teisiniu reguliavimu, vaizdingai prilyginamu net specialiojo tarptautinio teisinio reguliavimo „saloms“. „Salomis“ tokius teisinius režimus vadinti išties galima, kadangi jie ypatingi ne tik dėl individualaus materialinio teisinio reguliavimo, bet ir dėl režimo-centristinės teisės taikymo sampratos, kurią užtikrina specialios jurisdikcijos ginčų sprendimo institucijos. Pačiais ryškiausiais diversifikuoto teisinio reguliavimo pavyzdžiais, pasižyminčiais kai kuriais aukščiausiai nurodytais ypatumais, laikytini Europos Sąjungos teisės (toliau – ES), Pasaulinės Prekybos Organizacijos teisės (toliau – PPO) bei Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK; **Konvencija**) sukurti teisiniai režimai. Jie pasižymi ne tik specifinio turinio materialinės teisės normomis ir specifiniu kolizijų sprendimo būdus nustatančiu teisiniu reguliavimu, bet ir ginčų nagrinėjimo proceso normomis, taikomomis už režimo normų oficialų aiškinimą ir taikymą atsakingų institucijų. Pavyzdžiui ES teisė, iš ribotos ekonominės integracijos evoliucionavo į „konfederacijos“ tipo sąjungą, kurios vidaus teisės normos evoliucionavo į *sui generis* teisinę sistemą. Tokiu būdu šiomis sutartimis tiesiogiai (pirminė teisė) ir netiesiogiai (antrinė teisė) buvo sukurtos nepriklausomai nuo tarptautinės teisės galinčios funkcionuoti normos, kurių kolizijos su sutartimis sprendžiamos ES Veikimo sutartyje (tarptautinė sutartis) nustatytais būdais. Dėl tiesioginio ES teisės taikymo, sutarčių kolizijos, persikėlė iš valstybė-valstybei į valstybė-asmeniui lygmenį, tokiu būdu kolizijų sprendimo būdų taikymo galimybė buvo perkelta ir į fiziniams bei juridiniams asmenims aktualias sritis. PPO teisė, skirtingai nei ES, skirta reguliuoti tarpvalstybinius prekybos santykius, kurie, anot G. Fitzmaurice turėtų priklausyti *res inter alios acta* sričiai ir neturėtų sukelti kolizijų. Visgi, vienareikšmiškai tokios išvados daryti nereikėtų, kadangi PPO narės kelia, o PPO ginčų sprendimo institucijos nuolat susiduria su PPO narių prašymais konstatuoti kolizijų buvimą bei taikyti PPO narių siūlomus kolizijų sprendimo būdus. Kolizijų su EŽTK atveju, ne mažiau įdomiu bei atskiro tyrimo reikalaujančiu laikytinas normos turinio pagrindu (efektyviau žmogaus teise saugančios sutarties) grindžiamas kolizijų sprendimo būdas. Visos šios tarptautinės teisės posistemės turi savo ginčų sprendimo institucijas atsakingas

už jų normų aiškinimą ir taikymą, apimančią *inter alia* ir kolizijų sprendimo būdus, pasižyminčius savita problematika.

Atsižvelgiant į tai, disertacijoje siekiama išanalizuoti sutarčių kolizijoms skirtą bendrąjį ir specialiųjų tarptautinių teisinių reguliavimą bei jo keliamas problemas, jas įvertinti ir pasiūlyti kolizijų sprendimo būdus.

Disertacijoje tiriamos problemos. Tarptautinės teisės moksle šiuo metu nėra kompleksiskai ištirtas kolizijų sprendimo būdus nustatantis teisinis reguliavimas. Tai kelia keletą mokslinių problemų, kurios tiriamos šioje disertacijoje.

1. *Funkcionalios kolizijos sąvokos nebuvimo problema.* Konsensuso dėl tarptautinių sutarčių kolizijos sąvokos, integruojančios savyje esminius kolizijos požymius, nebuvimas yra pirminė problema, kliudanti teisės mokslui surasti bei praktikai pasiūlyti conceptualius tarptautinių sutarčių kolizijų sprendimo būdus galiojančio teisinio reguliavimo kontekste. Dėl to disertacija pradeda nuo kolizijos sąvokos, apimančios kolizijų sprendimo būdus nustatančiam teisiniam reguliavimui svarbius jos elementus, suformulavimo.
2. *Vienos konvencijos teisinio reguliavimo neišsamumo ir sisteminio ryšio su valstybių atsakomybės teise nebuvimo problema.* Vienos konvencijos normų, taikytinų sprendžiant sutarčių kolizijas, neapibrėžtumas yra antra šioje disertacijoje tiriamą problema. Ją tinkamai iliustruoja keleto Vienos konvencijos nuostatų tekstinės išraiškos conceptualus neišbaigtumas, tiesioginio ryšio su tarptautinės valstybių atsakomybės teisės normomis nebuvimas. Pavyzdžiui, Vienos konvencijos tekstas nepateikia atsakymo, kokios sutartys laikytinos reguliuojančiomis „tą patį dalyką“; kokiais kriterijais remiantis turi būti nustatoma, kuri iš kolizijoje esančių sutarčių yra ankstesnė, o kuri vėlesnė; kokią reikšmę reikia suteikti Vienos konvencijos 30 str. 5 dalies normoms, nukreipiančioms tiek į sutarčių, tiek ir į valstybių atsakomybės teisę, ir kt.
3. *Valstybių atsakomybės normų įtakos sutarčių kolizijų sprendimui neįvertinimo problema.* Valstybių atsakomybės normų taikymo ypatumai sutarčių kolizijų atveju yra įtraukti į šioje disertacijoje tiriamų problemų sąrašą, kadangi iki šiol atliktuose moksliniuose tyrimuose skiriama nepagrįstai mažai dėmesio šio instituto reikšmei sprendžiant sutarčių kolizijas. Valstybių atsakomybės normos šiame darbe tiriamos siekiant kritiškai įvertinti „politinės preferencijos“ doktriną, deklaruojančią valstybės teisę pasirinkti jai palankesnės sutarties taikymą kilus sutarčių kolizijai. Be to, valstybių atsakomybės teisės tyrimas ne mažiau svarbus įrodinėjant, kad tarptautinė teisė formuoja aiškius imperatyvus koliziją

sukėlusioms valstybėms. Dėl to ji taip pat laikytina integralia kolizijų sprendimo būdus nustatančio teisinio reguliavimo dalimi.

4. *Bendrojoje ir specialiojoje tarptautinėje teisėje nustatytų kolizijų sprendimo būdų tarpusavio santykio problema.* Bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės normomis nustatytų kolizijų sprendimo būdų santykis yra itin problemiškas, kadangi kelia pačių „kolizijų sprendimo būdų kolizijos išsprendimo problemą“, t.y. reikalauja atsakyti į klausimą, kuris kolizijų sprendimo būdas turi būti taikomas, kai sprendžiama bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės normomis reguliuojama sutarčių kolizija. Šiuo aspektu disertacijoje analizuojami ES teisėje, PPO teisėje bei EŽTK įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai.

Disertacijos tyrimo objektas. Šios disertacijos tyrimo objektas – bendrosiomis ir pasirinktomis specialiosiomis (ES, PPO, EŽTK) tarptautinės teisės normomis nustatytas sutarčių kolizijų sprendimo būdų teisinis reguliavimas ir jo keliamos problemos.

Disertacijos tyrimo tikslas ir uždaviniai. Šios disertacijos tyrimo tikslas – išanalizuoti bendrojoje tarptautinėje teisėje ir pasirinktuose specialiuosiuose tarptautinės teisės režimuose įtvirtintus kolizijų sprendimo būdus, išryškinti jų taikymo problemas bei pasiūlyti šių problemų sprendimo būdus. Šiam tikslui pasiekti keliami šie **uždaviniai**:

1. Suformuluoti sutarčių kolizijos sąvoką, pateikti sutarčių kolizijų klasifikaciją, išanalizuoti bei kritiškai įvertinti doktrinoje išskiriamus sutarčių kolizijų sprendimo būdus, identifikuoti sutarčių kolizijų sprendimui reikšmingus teisinius institutus;
2. Išanalizuoti bendrojoje tarptautinėje teisėje nustatytus kolizijų sprendimo būdus ir jų keliamas teisės taikymo ir aiškinimo problemas;
3. Išanalizuoti pasirinktuose specialiuosiuose tarptautinės teisės režimuose nustatytus kolizijų sprendimo būdus ir jų keliamas teisės taikymo ir aiškinimo problemas.

Ginamieji disertacijos teiginiai. Disertacijoje įrodinėjamas šių ginamųjų teiginių pagrįstumas:

1. Tarptautinės teisės moksle pateikiama sutarčių kolizijos sąvoka yra nefunkcionaliai, kadangi neapima visų sutarčių kolizijai apibrėžti reikšmingų sutarčių kolizijos požymių.
2. Bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės normos nesuteikia teisės valstybėms kolizijos atveju pasirinkti, kurią iš kolizijoje esančių sutarčių jos turi taikyti.

3. Bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės normos reglamentuojančios ginčų nagrinėjimo procesą sukuria keletą procesinių kliūčių materialinėje teisėje nustatytiems sutarčių kolizijų sprendimo būdams taikyti.

Disertacijos struktūra. Disertacija susideda iš įvado, trijų dėstomųjų dalių ir išvadų bei pasiūlymų. Įvade aptariamos disertacijoje sprendžiamos problemos, tyrimo objektas, tikslas, uždaviniai, nurodomi ginamieji teiginiai, paaiškinama disertacijos struktūra, apžvelgiami ankstesni tyrimai disertacijos tema, akcentuojamas disertacijos naujumas, praktinė jos reikšmė, išvardijami naudoti tyrimo metodai.

Pirmosios disertacijos dalies pagrindinis tikslas – sukurti teorinę tolesnio tyrimo „matricą“, t.y. identifikuoti kolizijų sprendimo būdų analizei reikšmingus tarptautinės teisės institutus bei normas, tiriamus antroje ir trečiojoje disertacijos dalyse. Pirmojoje dalyje pateikiama kolizijos sąvoka ir samprata, reikšminga atribojant kolizijas nuo kitų „kvazikolizinių“ reiškinių. Pateikiama kolizijų klasifikacija, leidžianti skirstyti kolizijas į tam tikras kategorijas, kurioms spręsti gali būti taikomi individualizuoti jų sprendimo būdai. Analizuojamos pagrindinės kolizijų sprendimo būdus pagrindžiančios mokslo doktrinos, išryškinama jų keliami sutarčių ir valstybių atsakomybės teisės taikymo problematika. Šioje dalyje taip pat aptariama fragmentacijos kontekste išryškėjusi bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės normomis nustatytų kolizijų sprendimo būdų koegzistavimo problematika. Galiausiai teorinėje disertacijos dalyje trumpai aptariama galima konkrečių tarptautinio ginčų nagrinėjimo proceso institutų įtaka kolizijų sprendimo būdų praktiniam taikymui.

Ištyrus pirmojoje dalyje analizuotus klausimus nustatyta, kad įvairiuose kontekstuose neretai kolizijos terminas yra gretinamas ir painiojamas su sutarčių konkurencijos terminu, o ši painiava lemia metodologiškai tinkamo sutarčių kolizijų tyrimo prado (funkcionalios kolizijos sąvokos) nebuvimą tarptautinės teisės moksle. Autoriaus nuomone, esminis sutarties elementas yra „susitarimas“, o ne jo rašytinė forma, dėl to ir kolizijos sąvoka turėtų būti konstruojama šio elemento pagrindu. Šis trūkumas lėmė tai, jog kolizijos sąvoka moksle suprantama per daug abstrakčiai. Atlikus šioje darbo dalyje vykdytą analizę, nustatyta, kad sprendžiant sutarčių kolizijas bendrosios ir specialiųjų tarptautinės teisės posistemių tarpusavio santykis turi esminės reikšmės konkrečiam kolizijų sprendimo būdo taikymui. Esminiu faktoriumi, nulemiančiu šio santykio turinį laikytinas posistemės „funkcionalumo laipsnis“, t.y. konkrečios posistemės pajėgumas užtikrinti jos vidaus normų efektyvumą netaikant bendrosios tarptautinės teisės normų. Atsižvelgiant į tai, „posistemės funkcionalumo“ testas laikomas tinkamu ir naudotinas tolesnėse

tyrimo dalyse analizuojant, kokia apimtimi bendrosios tarptautinės teisės normos gali būti taikomos sprendžiant kolizijas su posistemės normomis. Šioje dalyje ištyrus tarptautinio proceso teisės normas nustatyta, kad jos gali vaidinti lemiamą vaidmenį sutarčių kolizijų sprendimo procese. Pirmiausiai tokiomis normomis gali būti sukuriamos jurisdikcinės kliūtys kolizijos ginčą spręsti atitinkamame teisme. Antra, jos svarbios ir taikytinos teisės prasme, kadangi nuo teismo jurisdikcijos priklauso ir taikytina teisė. Trečia, proceso teisė yra ne mažiau svarbi ir užtikrinant trečiųjų asmenų interesų apsaugą suteikiant jiems teisę dalyvauti procese trečiuoju asmeniu.

Antrosios disertacijos dalies tikslas – ištirti bendrojoje tarptautinėje teisėje įtvirtintų kolizijų sprendimo būdų teisinio reguliavimo ypatumus ir problematiką. Trijuose šios dalies skyriuose analizuojamos kolizijų sprendimo būdams reikšmingos sutarčių teisės, valstybių atsakomybės teisės ir teismo proceso teisės aiškinimo ir taikymo problemos.

Pirmasis antrosios dalies skyrius skirtas Vienos konvencijos parengiamųjų darbų, atskleidžiančių skirtingų kolizijų sprendimo būdų atsiradimo priežastis, analizei. Toliau tiriami negaliojimo doktrinos įtakoje sukurti kolizijų sprendimo būdai. Po to analizė tęsiama tiriant sutarčių taikymo instituto normomis nustatytus kolizijų sprendimo būdus. Probleminiams pastarojo instituto taikymo klausimams ištirti prireikė kompleksinės Vienos konvencijos 30 straipsnio ir su juo susijusių tarptautinės teisės normų analizės, todėl šiam institutui skirtas ženkliai didesnis dėmesys. Atlikta sutarčių taikymo instituto analizė atskleidė nemažai jame vartojamų terminų daugiareikšmiškumo bei instituto nesuderinamumo su kitais giminingais institutais problemų. Dėl šios priežasties su sutarčių taikymo institutu susijusių problemų analizė vykdyta išryškinant visam instituto taikymui bendras terminijos problemas, vėliau koncentruojantis ties atskiroms šio instituto sprendžiamoms kolizijoms (kolizija su JTO Chartija, kolizija su subordinacinę klauzulę turinčia sutartimi, į šias kategorijas nepatenkančios kolizijos) aktualiomis problemomis.

Antrajame antrosios disertacijos dalies skyriuje analizuojamas valstybių atsakomybės teisinių santykių turinys ir šios teisės taikymo kolizijų atveju problemos. Pirmiausiai šiame skyriuje analizuojamas valstybių atsakomybę nustatančių normų pobūdis ir jų taikymo apimtis. Po to atskleidžiami reikšmingi kai kurių valstybių atsakomybės principų taikymo ypatumai. Vėliau atliekama valstybių atsakomybės teisinių santykių turinio analizė. Atlikus valstybių atsakomybės institutų analizę paneigtas „politinės preferencijos“ doktrinos pagrįstumas ir sumodeliuoti konkretūs valstybių atsakomybės taikymo skirtingoms sutarčių kolizijoms scenarijai.

Trečiajame antrosios disertacijos darbo dalies skyriuje analizuojamos Tarptautinio Teisingumo Teismo reglamento nuostatos, susijusios su šio teismo

teise nagrinėti dėl kolizijos kilusį ginčą tuomet, kai su šio teismo jurisdikcija nėra sutikusios visos ginčo šalys. Šiame skyriuje taip pat analizuojama suinteresuotų valstybių galimybė dalyvauti kolizijos ginčo nagrinėjimo procese trečiuoju suinteresuotu asmeniu informuojant teismą apie savo teisinius interesus, modeliuojami tokio dalyvavimo scenarijai.

Antroje disertacijos dalyje atliktas tyrimas leidžia teigti, jog sukurtiems konvenciniams kolizijų sprendimo būdams nemažą įtaką padarė koliziją sukeliančios sutarties galiojimo (taikymo prioriteto) ir negaliojimo doktrinos. Dėl abipusiškumo principo pagrindu veikiančių tarptautinių sutarčių gausos, Vienos konvencijos rengėjai kolizijoms taikytiną teisinį režimą iš pradžių sugretino, o vėliau didžiąja dalimi sutapatino su taikytinu sutarčių konkurencijai. Šitaip sutarčių negaliojimo doktrinos taikymas buvo susiaurintas iki vienos kolizijų kategorijos – prieštaravimų tarp *jus cogens* ir kitas normas įtvirtinančių sutarčių, nustatant, jog *jus cogens* normai prieštaraujanti sutartis laikoma negaliojančia. Tuo tarpu kitų kolizijų sprendimas Vienos konvencijoje buvo priskirtas sutarčių taikymo instituto nustatytam teisiniam reguliavimui, skiriančiam tris kolizijų kategorijas: JTO Chartijos ir kitų sutarčių kolizijas, subordinacinę kolizinę klauzulę turinčių ir kitų sutarčių kolizijas bei į šias kategorijas nepatenkančias sutarčių kolizijas. Pastaroji kategorija laikytina keliančia daugiausiai praktinių ir mokslinių problemų, kadangi jos sprendimo būdo Vienos konvencija *expressis verbis* neįtvirtino. Dėl to šios teisinio reguliavimo spragos „užpildymas“ laikytinas doktrinos, galinčios nustatyti tikrąją Vienos konvencijos rengėjų ir jos tekstą patvirtinusių valstybių delegatų valią, o taip pat nustatyti šių sistemines šių Vienos konvencijų ir kitų tarptautinės teisės šaltinių sąsajas, uždaviniu. Šioje tyrimo dalyje iširtos ir valstybių atsakomybės nuostatos reikšmingos sutarčių kolizijų sprendimui leido padaryti išvadą, jog valstybių atsakomybės taikymo tikslais kolizijos laikytinos paprastais tarptautinės teisės pažeidimais, kuriems taikomos standartinės valstybių atsakomybės sukeltos teisinės pasekmės: išliekanti pareiga toliau vykdyti pažeistą sutartį, pareiga nutraukti pažeidimą ir užtikrinti jo nepasikartojamumą bei pareiga suteikti reparaciją viena iš jos formų. Atsižvelgiant į tai, pagrindo teigti, jog valstybės gali pasirinkti, kurią iš kolizijoje esančių sutarčių jos taikys, nėra. Dėl šios priežasties „politinės preferencijos“ doktrina, deklaruojanti koliziją sukėlusios valstybės teisę pasirinkti, kurią sutartį vykdyti kolizijos atveju, laikytina moksliskai nepagrįsta. Šioje tyrimo dalyje taip pat tirtos teisminių procesų Tarptautinio teisingumo teisme (toliau – TTT) reguliuojančios normos išryškino jurisdikcines ir trečiųjų asmenų dalyvavimo procese sprendžiant kolizijas problemas. Svarbiausia jų, TTT jurisdikcijos nagrinėti kolizijos ginčą nebuvimas neesant ankstesnės kolizijoje esančios sutarties šalies sutikimo su jurisdikcijoje. Tuo tarpu, jeigu su TTT jurisdikcija nėra sutikusi vėlesnės sutarties dalyvė nesanti ankstesnės

sutarties šalimi, TTT gali turėti jurisdikciją nagrinėti kolizijos, jeigu sprendimu jis galės nepasisakyti dėl tokios valstybės teisių ir pareigų buvimo.

Trečiosios disertacijos dalies tikslas – ištirti atskiruose specialiuosiuose tarptautinės teisės režimuose įtvirtintų kolizijų sprendimo būdų teisinio reguliavimo problematiką. Posistemėse nustatytų kolizijų sprendimo būdų įtraukimą į šio tyrimo objektą lėmė objektyvus tarptautinės teisės fragmentacijos fenomenas. Be šios dalies tyrimas būtų neišsamus. Tuo tarpu konkrečiai ES, PPO ir EŽTK nustatytų kolizijų sprendimo būdų tyrimą lėmė šių posistemų normų charakteristikos. *Pirmajame* šios dalies skyriuje atliekama ES teisėje nustatytų kolizijų sprendimo būdų analizė buvo pasirinkta dėl *sui generis* ES teisės pobūdžio ir specifinės kolizinės klauzulės. *Antrajame* šios dalies skyriuje atliekama PPO teisėje nustatytų kolizijų sprendimo būdų analizė buvo pasirinkta dėl abipusiškumo principo dominantės PPO narių tarpusavio santykiuose. *Trečiajame* šios dalies skyriuje atliekama EŽTK nustatytų kolizijų sprendimo būdų analizė buvo pasirinkta dėl ypatingos žmogaus teisių svarbos Europos regione bei realiausios fizinių asmenų galimybės pasinaudoti kolizijų sprendimo būdais. Faktai, jog visos šios posistemės turi teismų institucijas, o jų normos taikytinos Lietuvos Respublikai, taip pat buvo ne mažiau reikšmingi formuojant tyrimo objektą. Visuose trijuose šios disertacijos dalies skyriuose problemų analizė atliekama naudojant pirmoje disertacijos dalyje sukurtą „matricą“, kuri dėl objektyvių teisinio reguliavimo ypatumų buvo pritaikyta kiekvienam disertacijos skyriui, šitaip siekiant išryškinti ir kiekvienoje posistemėje įtvirtintų kolizijų sprendimo būdų individualumą.

Trečiojoje tyrimo dalyje Atlikus trijų specialiųjų tarptautinės teisės režimų analizę galima teigti, jog kiekvienas iš šių režimų pasižymi savitais kolizijų sprendimo būdais bei atvirumo kolizijų sprendimą nustatančioms bendrosios tarptautinės teisės normoms laipsniu. Nepaisant aukščiausio ES teisės integrumo lygio bei *sui generis* jos pobūdžio, ši tarptautinės teisės posistemė laikytina atviriausia bendrojoje tarptautinėje teisėje įtvirtintiems kolizijų sprendimo būdams, o joje įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai laikytini labiausiai atitinkančiais bendrojoje tarptautinėje teisėje įtvirtintą ankstesnės sutarties taikymo prioriteto vėlesnės sutarties atžvilgiu principą. PPO teisėje įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai iš dalies atitinka įtvirtintus bendrojoje tarptautinėje teisėje, kadangi dalis PPO sutarčių ir kitų sutarčių kolizijų yra sprendžiamos netaikant subordinacines klauzules turinčių PPO sutarčių. Šių klauzulių, neturinčių PPO sutarčių kolizijos su kitomis sutartimis, atveju, kolizijos sprendžiamos suteikiant taikymo prioritetą PPO sutartims nepaisant to, ar jos yra ankstesnės ar vėlesnės už PPO sutartis. Analogiškai kolizijos sprendžiamos EŽTT. Šioje tarptautinės teisės posistemėje kolizijos sprendžiamos suteikiant taikymo prioritetą EŽTK, išskyrus tuos atvejus kai kolizijoje su EŽTK esanti

sutartis nustatyto efektyviau žmogaus teises sauganti teisinę reguliavimą. Vis dėlto, nepaisant kiekvienos iš šių posistemų principinio atvirumo bendrajai tarptautinės teisei, Vienos konvencijos normos, nustatančios kolizijų sprendimo būdus, bei valstybių atsakomybės normos, nustatančios kolizijos sukeliamas teises pasekmes, yra praktiškai netaikytinos dėl šiomis specialiomis teisės normomis nustatytų kolizijų sprendimo būdų. Nė viena iš tirtų posistemų ginčų sprendimo institucijų neturi jurisdikcijos spręsti kolizijų ginčą, kurio šalimi yra posistemės šalimi nesanti valstybė. ES ir PPO teisėje galiojančios ginčų sprendimo normos taip pat nesuteikia teisės trečiosioms valstybėms dalyvauti procese informuojant ginčą nagrinėjančią instituciją apie valstybės teisinius interesus. Tuo tarpu procesą dėl EŽTK pažeidimo reglamentuojančios teisės normos gali būti aiškinamos kaip tokią teisę trečiosioms valstybėms suteikiančios. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, jog kiekviena iš šių posistemų dėl jos materialinės ir proceso normų sinergijos yra pajėgi didinti jos dalyvių integraciją bei užtikrinti posistemės normų veikimo efektyvumą sprendžiant kolizijas posistemės normų taikymo naudai dažniausiai be bendrosios tarptautinės teisės „pagalbos“.

Disertacija baigiama išvadomis bei pasiūlymais.

Ankstesnių tyrimų apžvalga. Moderniojoje tarptautinėje teisėje fundamentaliais mokslinio tyrimo darbais sutarčių kolizijų klausimu laikytini šiame tyrime įvairiais aspektais vertinami G. Binder, S.A. Sadat-Akhavi, J. Klabbers bei J. Pauwelyn darbai. Be minėtų autorių, tam tikras sutarčių kolizijų ir jų sprendimo būdų keliamas problemas nagrinėjo ir kiti mokslininkai.

Kolizijų sąvokos ir sampratos klausimu gana svarbūs yra H. Grotius, E. de Vattel, H. Lauterpacht, A. McNair, J. Mus, E. Vranes tyrimai.

Skirtingus Vienos konvencijoje įtvirtintų kolizijų sprendimo būdų teisinio reguliavimo aspektus tyrė J. Mus, A. Aust, A. McNair, Sh. Rossene, K. Wolfram ir kt.

Specialiuosiuose tarptautinės teisės režimuose įtvirtintus kolizijų sprendimo būdus išsamiau tyrė J. Klabbers (ES teisėje įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai) ir J. Pauwelyn (PPO teisėje įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai). Taip pat paminėtinas ir L. Šaltinytės tyrimas, kuriame be kitų klausimų taip pat skirta dėmesio ES teisėje įtvirtintiems kolizijų sprendimo būdams.

Atkreiptinas dėmesys, kad nors tarptautinės teisės moksle bendroms valstybių atsakomybės, proceso teisės ir bendrosios bei specialiosios tarptautinės teisės tarpusavio santykio problemoms yra skirta nemažai dėmesio, tačiau kolizijų kontekste šios problemos analizuotos itin ribotai. Valstybių atsakomybės klausimas už kolizijos sukėlimą buvo iš dalies tirtas J. Mus ir Sh. Rossene darbuose. Bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės tarpusavio santykio

problema buvo gvildinama Komisijos studijoje fragmentacijos klausimu ir B. Simma bei D. Pulkowski atliktuose tyrimuose. Tuo tarpu kolizijų sprendimo būdams reikšmingo teismo proceso teisės aspektai, autoriaus žiniomis, iki šiol iš viso nebuvo tirti.

Disertacijos mokslinis naujumas. Ankstesnių tyrimų disertacijos tema apžvalga rodo, kad sutarčių kolizijų sprendimo būdai moderniojoje tarptautinėje teisėje nėra išsamiai ištirti, o esami tyrimai reikalingi papildymo. Dėl to šiame darbe siekiama atlikti platesnį kolizijų sprendimo būdų tyrimą ir iškelti iki šiol tarptautinės teisės mokslo kolizijų kontekste netirtas problemas. Tokiomis pirmiausiai laikytinos valstybių atsakomybės, teismo proceso ir specialiosios bei bendrosios tarptautinės teisės santykio problemos, kylančios taikant kolizijų sprendimo būdus. Tyrimo mokslinis naujumas yra tas, jog išplėtus tyrimo objektą pavyko kompleksiskai išanalizuoti visą tarptautinių sutarčių kolizijoms reikšmingą teisinį reguliavimą, o ne atskiras jo dalis. Taip pat disertacijoje ne tik išanalizuotos ankstesniuose darbuose netirtos problemos, bet ir pasiūlyti nauji kolizijų sprendimo būdai, reikšmingi mokslui ir praktikai.

Praktinė disertacijos reikšmė. Atliktas kompleksinis tyrimas kolizijų klausimu užpildys doktrinoje egzistuojančią spragą. Teorinėje darbo dalyje išanalizuotos kolizijų sprendimo būdams reikšmingos mokslinės problemos sudarys galimybę praktikuojantiems teisininkams visapusiškai įvertinti kolizijų atveju taikytino teisinio režimo apimtį, rasti efektyvius kolizijų sprendimo būdus susidūrus su tarptautinių sutarčių kolizijomis. Teisės mokslui šis darbas reikšmingas tuo, jog kolizijų problema čia analizuojama neapsiribojant sutarčių teise ar konkrečia tarptautinės teisės sisteme, o siekiant visapusiškai įvertinti bendrosios tarptautinės teisės įtvirtintus kolizijų sprendimo būdus, juos sugretinti ir palyginti su kolizijų sprendimo būdais, įtvirtintais kai kuriose specialiosiose tarptautinės teisės normose. Atsižvelgiant į vis glaudžiau susisiejantį nacionalinės, bendrosios ir specialiosios tarptautinės teisės reguliavimą, šis tyrimas turėtų būti įdomus tiek privačia praktika besiverčiantiems teisininkams, tiek teisės aiškinimą ir taikymą užtikrinantiems teisėjams, tiek valstybės tarnautojams, teisės, tarptautinių ir politikos mokslų studentams, tarptautinius įvykius stebintiems žurnalistams, diplomatiinių atstovybių darbuotojams, taip pat ir kitiems tarptautinės teisės problemomis besidomintiems žmonėms.

Disertacijos tyrimo metodai. Atliekant tyrimą buvo naudojami šie metodai: metaanalizės, lingvistinis, istorinis, dokumentų analizės, sisteminės

analizės, kritinės analizės, loginis-analitinis, lyginamosios analizės ir modeliavimo metodai.

Metaanalizės metodu tyrimo objektas atskleidžiamas teoriniu, filosofiniu ir teisiniu aspektais. Šis metodas naudotas analizuojant kolizijų sąvoką ir sampratą, vertinant doktrinoje analizuojamus skirtingus kolizijų sprendimo būdus bei jų tarpusavio santykį, tiriant bendrojoje ir specialiojoje tarptautinėje teisėje įtvirtintų kolizijų sprendimo būdų atsiradimo priežastis ir jų taikymo ypatumus.

Lingvistinis metodas naudotas atskleidžiant disertacijoje tirtų teisės sąvokų (kolizija, sutarties sudarymas, ankstesnė ir vėlesnė sutartis, susitarimas, dalykas, teisės ir pareigos, taikymas, suderinimas ir kt.) reikšmę bei jų tarpusavio santykį galiojančio teisinio reguliavimo kalbinės išraiškos kontekste.

Istorinis metodas naudotas tiriant Vienos konvencijoje įtvirtintų kolizijų sprendimo būdų sukūrimo priežastis bei atskleidžiant neaiškią lingvistinę reikšmę turinčio Vienos konvencijos teisinio reguliavimo turinį.

Dokumentų analizės metodu analizuoti dokumentai (sutartys, jų parengiamieji darbai, oficialūs ir neoficialūs dokumentų komentarai, teismų sprendimai), taip pat mokslininkų tyrimai bei kita tyrimo objektui svarbi informacija.

Sisteminės analizės metodu buvo tiriamas kolizijų sprendimo būdų teisinis reguliavimas konkrečios sistemos bei posistemės viduje, taip pat tiriant jo įtaką kitiems susijusiems elementams (pvz., bendrai sistemai ir kitoms jos posistemėms).

Kritinės analizės metodas taikytas tiriant mokslo doktrinas, teismų sprendimus, sutartis ir jų parengiamuosius darbus, įtvirtinančius tarptautinės teisės disfunkciją, identifikuojant galiojančio teisinio reguliavimo spragas, vertinant siūlomų problemų sprendimo būdus.

Loginis-analitinis metodas iš esmės taikytas vertinant kolizijos sąvokos funkcionalumą bei siūlomų kolizijų sprendimo suderinamumą su galiojančiu teisiniu reguliavimu.

Lyginamosios analizės metodas naudotas tiriant bendrojoje ir specialiojoje tarptautinėje teisėje įtvirtintus kolizijų sprendimo būdus, atskleidžiant jų panašumus ir skirtumus.

Modeliavimo metodas pasitelktas vertinant sumodeliuotoms kolizijų kategorijoms siūlomus taikyti jų sprendimo būdus.

IŠVADOS

Apibendrinant atliktą tarptautinių sutarčių kolizijoms ir jų sprendimo būdams reikšmingomis teisės normomis nustatytą teisinį reguliavimą bei šių normų tarpusavio ryšius galima teigti, kad ginamieji disertacijos teiginiai pasitvirtino bei daryti tokias pagrindines išvadas:

1. Tarptautinės teisės moksle sutarčių kolizija suvokiama pernelyg abstrakčiai, t.y. jai priskiriami ne tik sutarčių kolizijai, bet ir sutarčių konkurencijai būdingi požymiai. Dėl šios priežasties sutarčių kolizijos sąvoka yra praktiškai nefunkcionaliai ir kartu metodologiškai ydinga. Per didelis šios sąvokos abstraktumas yra pagrindinė priežastis, neleidžianti teisės doktrinai iki šiol pasiūlyti conceptualiai priimtinių ir praktiškai funkcionalių kolizijų sprendimo būdų.
2. Sutarčių kolizijų sprendimo būdus nustatantis tarptautinis teisinis reguliavimas turi būti aiškinamas kaip formuojantis konkrečius imperatyvus (elgesio taisykles) koliziją sukėlusioms valstybėms, t.y. nustatantis konkrečias jų elgesio ribas sutarčių kolizijos atveju bei nesuteikiantis teisės valstybei savo nuožiūra pasirinkti, kurią sutartį ji taikys, o kurios nevykdys.
 - 2.1. Vienos konvencijoje įtvirtinto teisinio reguliavimo analizė leidžia daryti išvadą, kad joje įtvirtinti abu doktrinoje analizuojami sutarčių kolizijų sprendimo būdai: pirmasis – kolizijos sprendimas pripažįstant vieną iš kolizijoje esančių sutarčių negaliojančia; antrasis – kolizijos sprendimas pripažįstant vieną iš kolizijoje esančių sutarčių netaikytina, bet galiojančia. Pirmasis būdas taikytinas sutarčių, įtvirtinančių *jus cogens* normas, kolizijų su kitomis tarptautinės teisės normas įtvirtinančiomis sutartimis atveju. Tuo tarpu antrasis būdas taikomas trimis sutarčių kolizijų kategorijoms spręsti: JTO Chartijos kolizijoms su kitomis sutartimis; subordinacinę klauzulę turinčioms sutartims su kitomis sutartimis; į aukščiau išvardintas kategorijas nepatenkančių sutarčių kolizijoms. JTO Chartijos kolizijos su kitomis sutartimis atveju taikymo prioritetą turi būti suteikiamas JTO Chartijai ir jos pagrindu JTO institucijų priimtiems privalomiems teisės aktams. Subordinacinę klauzulę turinčios sutarties kolizijos su kita sutartimi atveju taikymo prioritetą turi būti suteikiamas subordinacinėje klauzulėje numatyta sutarčiai. Į aukščiau išvardintas kategorijas nepatenkančių sutarčių kolizijų atveju Vienos konvencija kolizijų sprendimo būdų *expressis verbis* nenumato. Sistemaiškai ištyrus Vienos konvencijos ir valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus normas, darytina išvada, kad taikymo prioritetą turėtų būti suteikiamas ankstesnei sutarčiai jos kolizijos su vėlesne

sutartimi atveju. Ankstesne sutartimi siūloma laikyti tą sutartį, kuri JTO sekretoriatare tarp dviejų kolizijoje dalyvaujančių valstybių buvo įregistruota anksčiau (kolizijos su daugiašale sutartimi atveju ankstesne sutartimi siūloma laikyti tą, kuri tarp dviejų sutarčių kolizijoje dalyvaujančių valstybių buvo įregistruota anksčiau).

- 2.2. Valstybių atsakomybės už tarptautinės teisės pažeidimus normų turinio analizė leidžia daryti išvadą, jog valstybių atsakomybės teisė aiškintina kaip nesuteikianti teisės valstybėms pasirinkti, kurią iš kolizijoje esančių sutarčių vykdyti, o kurios ne. Valstybių atsakomybės teisės požiūriu abi vėlesnės sutarties dalyvės įvykdo tarptautinės teisės pažeidimą ankstesnės sutarties šalies atžvilgiu. Ankstesnės sutarties šalis, dalyvaujanti vėlesnėje sutartyje, laikoma pažeidusia *pacta sunt servanda* principą, todėl turi pareigą nutraukti įvykdytą pažeidimą, užtikrinti jo nepasikartojamumą ir suteikti reparaciją. Tuo tarpu vėlesnės sutarties dalyvė, nesanti ankstesnės sutarties šalis, laikytina įvykdžiusia suverenios valstybių lygybės principo pažeidimą nukentėjusios valstybės atžvilgiu, todėl privalo nekludyti vykdyti ankstesnę sutartį, nutraukti pažeidimą ir suteikti reparaciją, jei tai yra reikalinga konkrečiu atveju.
- 2.3. ES, PPO ir EŽTK specialiuosiuose tarptautinės teisės režimuose įtvirtintų sutarčių kolizijų sprendimo būdų analizė leidžia daryti išvadą, jog jos formuoja skirtingo turinio imperatyvus.
 - 2.3.1. ES teisėje įtvirtintas kolizijų sprendimo būdų imperatyvas pasireiškia ankstesnės sutarties taikymo prioriteto principu. Šis principas *expressis verbis* įtvirtintas iki įstojimo į ES valstybių narių su trečiosiomis valstybėmis sudarytų sutarčių atžvilgiu. Po narystės ES valstybių su trečiosiomis valstybėmis sudarytų sutarčių atžvilgiu šis principas įtvirtintas ETT jurisprudencijoje šiuo klausimu. Kita vertus, svarbu akcentuoti, kad ES teisė numato pareigą valstybėms suderinti kolizijoje su ES teise esančias sutartis. Atsižvelgiant į tai, ES teisėje įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai vertintini kaip iš esmės atitinkantys bendrojoje tarptautinėje teisėje įtvirtintus kolizijų sprendimo būdus.
 - 2.3.2. PPO teisėje kolizijų sprendimo būdai grindžiami PPO sutartyse įtvirtintų subordinacinių kolizinių klauzulių instituto ir PPO sutarčių taikymo prioriteto instituto tandemu. PPO sutartys *expressis verbis* įtvirtina keletą siauro taikymo apimties subordinacinių klauzulių, suteikiančių taikymo prioritetą ne PPO sutartims. Likusios kolizijos spręstinios suteikiant taikymo

prioritetą PPO sutartims esant jų ir kitų sutarčių kolizijoms. Vienintelė doktrinoje minima šio principo išimtis – JTO Chartijos taikymo prioritetas. Atsižvelgiant į tai, PPO teisėje įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai kelia jų nesuderinamumo su bendrosios tarptautinės teisės principais grėsmę. Pavyzdžiui, suteikiant taikymo prioritetą PPO sutartims gali būti paneigtos ne PPO narių teisės, įgytos ankstesnėmis sutartimis, tuo pažeidžiant *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* principą. Esminė šio nesuderinamumo priežastis – pernelyg ribota galimybė remtis bendrąja tarptautine teise sprendžiant sutarčių kolizijas PPO ginčų sprendimo institucijoje.

- 2.3.3. EŽTK taikymo praktikoje sutarčių kolizijos sprendžiamos taikant subordinacinių kolizinių klauzulių ir EŽTK taikymo prioriteto principus. EŽTK 53 str. įtvirtinta kolizinė klauzulė unikali tuo, kad taikymo prioritetą kolizijos atveju ji suteikia efektyviau už EŽTK žmogaus teises saugančioms sutartims. Tuo tarpu kitos EŽTK ir sutarčių kolizijos sprendžiamos suteikiant taikymo prioritetą EŽTK. Naujausių kolizinių bylų apžvalga leidžia numanyti, jog EŽTK turėtų taikymo prioritetą ir jos kolizijos su JTO Chartija atžvilgiu, jeigu tik pastaroji nustatytų mažiau efektyvius žmogaus teisių apsaugos standartus. Nors tokią praktiką neabejotinai galima vadinti nauja tendencija, nustatančia kitokius nei bendrosiomis tarptautinės teisės normomis nustatyti kolizijų sprendimo kolizijų sprendimo būdai, būtina pabrėžti ir tai, kad pati situacija balansuoja ant kolizijos-konkurencijos ribos, kadangi dėl itin didelio JTO Chartijos šalių skaičiaus prieštaravimai tarp jos ir EŽTK gali apimti tas pačias valstybes. Dėl to EŽTK įtvirtinti kolizijų sprendimo būdai taip pat vertinami kaip sudarantys galimybes pažeisti *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* principą.
3. Bendrosios ir specialiosios tarptautinės proceso teisės normos sukuria kelias procesines kliūtis materialinėje bendrojoje tarptautinėje teisėje nustatytiems sutarčių kolizijų sprendimo būdams taikyti.
 - 3.1. Tarptautinio teisingumo teismo statusas nesuteikia teisės nagrinėti kolizijos ginčą, jeigu bent viena iš kolizijoje dalyvaujančių valstybių nesutinka su jurisdikcija, o sprendimu būtų pasisakoma dėl tokios valstybės teisių ir pareigų buvimo arba toks klausimas būtų *conditio sine qua non* bylos dėl sutarčių kolizijos išsprendimui. Vis dėlto šis ribojimas neužkertą galimybės bylinėtis tik su viena iš kolizijoje dalyvaujančių valstybių, jeigu teismo sprendimu nereikės pasisakyti

dėl trečiosios šalies (valstybės) teisių ir pareigų. Trečioji valstybė tokiu atveju turi itin ribotą galimybę įstoti į procesą trečiuoju asmeniu, kadangi jai būtina įtikinti teismą, kad sprendimas byloje turės įtaką trečiosios valstybės teisiniam interesui, t.y. „konkrečiam ir realiai egzistuojančiam valstybės reikalavimui, grindžiamam teise“.

- 3.2. Remiantis ES, PPO ir EŽTK teismo proceso teisės normomis, jurisdikciją nagrinėti sutarčių ir ES, PPO bei EŽTK kolizijas turi teisę tik šių posistemų vidaus teismai, o ginčo šalimis šiose bylose turi teisę būti tik posistemų narėmis esančios valstybės. Trečiosios valstybės kaip bylos šalys neturi teisės dalyvauti sprendžiant kolizijas, o jų dalyvavimas trečiaisiais asmenimis nėra aiškiai sureglamentuotas. Dėl šių priežasčių ES, PPO ir EŽTK taikomi kolizijų sprendimo būdai vertintini kaip sukuriantys reikšmingas procesines kliūtis objektyviam sutarčių kolizijų tarp posistemės bei sistemos normų sprendimui.

PASIŪLYMAI

1. Teisės moksle sutarčių koliziją siūloma apibrėžti kaip situaciją, kada valstybės sudaro, taiko arba joms įsigalioja tarptautinė sutartis (įskaitant jos pataisas ir pakeitimus), lemianti jos pareigų, prisiimtų jai anksčiau įsigaliojusia ir taikytina tarptautine sutartimi kitai valstybei, pažeidimą. Šitaip suformuluota kolizijos sąvoka sudaro prielaidas atriboti sutarčių kolizijas nuo jų konkurencijos, t.y. nominalių prieštaravimų tarp sutarčių tekstų, nuo realių prieštaravimų tarp valstybių valios („susitarimo“).
2. Tarptautinę teisę aiškinančioms ir taikančioms institucijoms, taikant kolizijų sprendimą nustatančias Vienos konvencijos ir tarptautinės valstybių atsakomybės normas, siūloma atsižvelgti į sisteminius jų tarpusavio ryšius ir santykį su bendraisiais suverenos valstybių lygybės, *pacta sud servanda* bei *pacta teriis nec nocent nec prosunt* tarptautinės teisės principais. Atsižvelgdamas į tai, autorius siūlo aiškinti Vienos konvencijos 30 straipsnio ir tarptautinės valstybių atsakomybės straipsnių projekto nuostatas daug plačiau nei rašoma jų tekstuose. Pirma, siūloma Vienos konvencijos 30 straipsnį aiškinti kaip nustatantį ir sutarčių kolizijų, kilusių tarp „skirtingą dalyką reguliuojančių sutarčių“, sprendimo būdus. Antra, Vienos konvencijos 30 straipsnio pavadinime vartojamą terminą „sudaryti“ siūloma aiškinti kaip reiškiantį ne tik įsigaliojusias, bet taip pat ir valstybių pasirašytas, patvirtintas ar iki įsigaliojimo taikomas sutartis. Trečia, aiškinat Vienos konvencijos 30 straipsnyje vartojamus „ankstesnės“ ir „vėlesnės“ sutarties terminus siūloma vadovautis sutarties įregistravimo JTO Sekretoriato kriterijumi, t. y. pirmiau įregistruotą sutartį laikyti ankstesne. Ketvirta, taikant Vienos konvencijos 30 straipsnio 4 ir 5 d. sutarčių kolizijoms siūloma jas aiškinti kaip suteikiančias taikymo prioritetą ankstesnėms sutartims. Penkta, valstybių atsakomybę už sutarčių kolizijos sukėlimą nustatančias normas siūloma aiškinti kaip įpareigojančias vėlesnės sutarties dalyves nutraukti kolizija sukeltą sutarties pažeidimą, užtikrinti jo nepasikartojamumą bei suteikti reparaciją nuo kolizijos nukentėjusiai valstybei.
3. Tarptautinę teisę aiškinančioms ir taikančioms institucijoms aiškinant bendrąsias ir specialiąsias teisminių ginčų nagrinėjimą reguliuojančias tarptautinio teisminio proceso teisės normas siūloma atsižvelgti į trečiųjų suinteresuotų valstybių siekius ginti savo teisinius interesus ir būti išklausytoms. Proceso teisės normas aiškinant teleologiniu teisės aiškinimo metodu galėtų būti didinamos trečiųjų suinteresuotų valstybių dalyvavimo teismo procese nagrinėjant koliziją galimybės, o jų teisių apsaugai būtų suteikiamos reikšmingos garantijos.

MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS

1. Mamontovas, A. Tarptautinių sutarčių kolizija ir jos kvalifikavimas remiantis bendrosios tarptautinės teisės normomis. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai*. 2009, 3(3) : 93–108.
2. Mamontovas, A. Tarptautinių sutarčių bei ES teisės kolizijų sprendimas Europos teisingumo teismo praktikoje: tarptautiniai teisiniai aspektai. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai*. 2011, 3(1) : 347–364.

CURRICULUM VITAE

Vardas: Andrius
Pavardė: Mamontovas

Išsilavinimas:

2007–2011 Mykolo Romerio universitetas, doktorantūros studijos

2003–2005 Mykolo Romerio universitetas (teisės magistro kvalifikacinis laipsnis)

1999–2003 Lietuvos teisės universitetas (teisės bakalauro kvalifikacinis laipsnis)

Darbo patirtis

2005 – iki šiol Mykolo Romerio universitetas, Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės katedra, lektorius

2005 – iki šiol Lietuvos Advokatūros narys, praktikuojantis advokatas

Kalbų mokėjimas:

Lietuvių kalba Gimtoji
Anglų kalba Sklandžiai
Rusų kalba Gerai
Prancūzų kalba Pagrindai

Kontaktai:

Elektroninis paštas andrius.mamontovas@mruni.eu
Telefonas +370 69873780

Pranešimai mokslinėse konferencijose

1. „Tarptautinių sutarčių kolizijos ir jų sprendimo būdai“. (Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės katedros organizuota mokslinė konferencija. Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, 2011 m. lapkritis)